

СТАНОВИЩЕ

От проф. д. изк. Благовеста Иванова относно

конкурс за „доцент“ по „Изкуствознание и изобразителни изкуства“ (декоративни и приложни изкуства през XX век в България), професионално направление 8.1. Теория на изкуствата, за нуждите на сектор „Изобразителни изкуства“, ИГ „Ново българско изкуство“, в Институт за изследване на изкуствата, БАН, обнародван в ДВ бр. 41 от 20.05.2025 г.

В обявения в Държавен вестник конкурс участва един кандидат – Мария Колева Митева.

1. БИОГРАФИЧНИ ДАННИ И ОПИТ НА КАНДИДАТА. През 2004 г. Мария Митева завършва с отличие магистратура по изкуствознание в Нов български университет със специалност „Ново и съвременно изкуство“. Защищава образователната и научна степен „доктор“ в Института по изкуствознание през 2009 г. За 15 години и близо 6 месеца работа в същия институт и практически опит в отдела за Приложни изкуства в Националната галерия, кандидатката е натрупала достатъчно голям опит в работата. Това личи от нейната автобиография и приложените за конкурса материали. Тя има установени и трайни интереси в областта на декоративните и приложните изкуства и в момента е ръководител на изследователската група по Ново българско изкуство в ИИИЗк.

2. ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ И ОЦЕНКА ЗА СЪОТВЕТСТВИЕ С МИНИМАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ.

Становището е изготвено в сравнителен аспект между 3 таблици: **Таблица 1** с изискванията по Приложението от ЗРАС, където точките за доцент са 360; **Таблица 2** с изискванията на ИИИЗк, където точките са 500 и **Таблица 3.**, където представените от кандидата резултати са 720 точки.

Според **Таблица 2** (*Акад. Длъжност, научна степен, име, фамилия Показатели след присъждане на научна степен „Старши научен сътрудник II степен“/доцент*), съответстваща на минималните изисквания точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности, посочени в **Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИИИЗк,**

БАН, посочена в Приложение № 2 с допълнителните изисквания, освен хабилитационния труд от кандидатите за доцент, извън минималните наукометрични изисквания, са необходими и най-малко *5 публикации в научни издания* (попадат в Г-8,9). **Кандидатката е представила общо 9 статии.**

Също така, според **Правилника на ИИИЗк**, БАН, се изискват и *най-малко 5 участия в научни форуми*. Доколкото е възможно за проследяване на форумите, тъй като в таблицата по 8.1. от приложението на ЗРАС, научни форуми не са посочени изрично, според мен публикуваните резултати от участие в научни форуми съвпадат с частите Г-8 и Г-9 от нея. В „Г 8.Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация“, кандидатката представя **3 статии всяка една по 30 точки**; В„Г 9.Статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата“ са представени **5 статии и 1 студия**. Според Правилника на ИИИЗк, БАН петте участия в научни форуми трябва да бъдат различни от публикациите за придобиване на о.н.с. доктор. Кандидатката е защитила докторат през 2009 г., а въпросните публикации са от времето след 2018 г. и **представените за рецензиране материали частите Г-8 и Г-9 отговарят на това изискване.**

Според **Правилника на ИИИЗк** се изискват и *не по-малко от 5 цитирания в научни издания* (попадат в Д-16 и Д-17). Митева представя общо 19 цитирания, разпределени на две групи, според минималните изисквания. **Отбелязвам, че представените от кандидатката трудове отговарят на нормативните изисквания.**

Съответствие на описа по показатели. Материалите, които Мария Митева прилага са посочени в Таблица 3. „Минимални изисквани точки по групи показатели“. От списъка с всички публикации личи, че тя участва в конкурса с хабилитационен труд и 9 статии (3 статии по Г 8 и 6 статии по Г 9).

Цитиранията по Д 16 („Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове“) са 3;

Цитиранията по Д 17 („Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране“) са 16 броя.

Представените от кандидатката материали ще бъдат разгледани по групи, в съответствие с изискванията за Професионално направление 8.1. Теория на изкуствата и Таблица 1 и 2 „Минимални изисквани точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности“.

A-1 – дисертационен труд и Г-7 – монография на базата на дисертационния труд, няма да бъдат рецензирани. Цитиранията и участията в научни проекти заемат голям дял от изискуемите в Таблица 2 и не могат да бъдат рецензирани. Цитиранията издават пълноценния смисъл и обращение в научната сфера на изследванията на Мария Митева, което е свързано и с тяхната актуалност. Кандидатката е член на научния колектив на 3 проекта и е била ръководител на един. Работата по тях е свързана с институции като Националната художествена академия, институтът за изследване на изкуствата и Фонд научни изследвания.

В становището са разгледани следните участващи в конкурса материали, посочени по показатели:

В-3. Хабилизационният труд „Изкуство и поръчка. Из художествената практика в България през 1930-те и началото на 1940-те години (декоративно изкуство, приложно изкуство, архитектура). С., Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2025“ е в обем 298 стр., 121 ил., и представлява новаторско изследване. С тази си особеност то е приносно за българската наука. В него за пръв път са анализирани проблемите, които засягат архитектурата и изобразителното изкуство от гледна точка на възлагането на работа чрез поръчка. Засегнати са въпросите за възлагането, проектирането, синтеза между архитектурата и изкуството, взаимоотношенията между възложители и изпълнители в различни аспекти, волята на индивидуалните творчески решения, както и социализацията на изкуството и архитектурата.

Изследването има отношение и към въпросите на историята на дизайна. Подборът на разглеждания материал е по преценка на автора. Забележката ми е, че в него биха могли да бъдат включени и други сгради, но така или иначе, предложените примери в достатъчна степен осветляват темата и поясняват контекста на анализиранияте нормативни за времето актове и периодичните издания, което допринася за обективния поглед на авторката. Преимущества на хабилизационния труд са неговото структуриране не само на хронологически принцип за разглежданото десетилетие, но и паралелното извеждане на

проблемите. Съвкупността им очертава теоретичното му значение, което добре личи от разработването на модела на поръчителството на художествени проекти във времето – част I. „Изкуство и поръчка – между социология на изкуството и социална психология. Понятиен и исторически контекст“ и част IV „Поръчителство и художествени реализации, отразени в пресата през 1930-те и началото на 1940-те години“. В заглавието на труда прави впечатление използването на понятието „поръчка“, а в заглавията на отделните части се използва „поръчителство“, което е различно по смисъла си и намирам първото понятие за по-точно.

По част Г – 8 за конкурса са представени 3 статии на базата на доклади, изнесени в конференцията „Изкуствоведски четения“ и публикувани в индексирания от Web of Science издание „Изкуствоведски четения“. Трите статии представят научните търсения на Мария Митева в областта на откривателството и интерпретацията на културни факти, които се коментират за първи път, допълват, или са фокусирани върху изкуството и културните взаимоотношения през 30-те и 40-те г. на XX в. В тях са проследени: водещите културни модели с акцент върху Съюза на дружествата на художниците в България през 30-40-те г. на XX в. и авторитарния тип управление; данните от архивите и периодичния печат за пътувания и служебни командировки на архитекти, което изважда след години на бял свят сведения за работата на творците; изявите на творческата личност и начините за практикуване през първото десетилетие след 1944 г. като вид метаморфоза. Сред тях са въпроси, които правилно се поставят на дневен ред за анализ. Статиите не са приложени към материалите, но са обект на становището, поради публичната им достъпност в изданието на сайта на ИИИЗк.

Представените по Г-9 статии кореспондират с изследователските проекти, в които участва Мария Митева, един от които е „Българските художници за децата“. Такова е и изследването за малко познатия Минчо Никифоров – авторът на илюстрации на детски книги и детски периодични издания. Изобщо литературата за деца и съотношението текст и следващата го рисунка, както и значението на последната, са в обхвата на продължителен интерес на Митева. Тези изследвания, плод на индивидуалните научни проекти на кандидатката, осъществени в рамките на индивидуалния ѝ научен план в ИИИЗк, също, както и посочените в Г-8 статии, имат връзка с промяната в културната сфера след 1948 г.

Изследванията са приноси в аспекта на наблюдението и анализа на смятани за незначителни досега научни факти.

По отношение на изясняването на факти във връзка с декоративно-художествените решения, които като образци на дизайна, така и на малките форми, които се отнасят към приложните изкуства, следва да отнесем изследванията за Иван Пенков; художествената занаятчийска изложба в Държавната художествена галерия, тема, която е подробно разгърната и в публикувания хабилитационен труд. В предложените статии са засегнати, както частни, така и обзорни въпроси. Друг съществен акцент е извеждането на информация и анализи за съществените изложби в областта на приложните изкуства през 30-те и 60-те г. на XX в.

3. ПРИНОСИ: Приемам посочените от кандидатката приноси, отчитам тяхното значение за развитието на българското изкуствознание и смятам, че Мария Митева с личните си качества има потенциал да допринесе за развитието на ИГ „Ново българско изкуство“.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: В резултат на всички изтъкнати в становището аргументи, предлагам гл. ас. Мария Колева Митева да бъде избрана за доцент по „Изкуствознание и изобразителни изкуства“ (декоративни и приложни изкуства през XX век в България), професионално направление 8.1. Теория на изкуствата, за нуждите на сектор „Изобразителни изкуства“.

10.09.2025 г.

Проф. д.изк. Благовеста Иванова